

Protocol de Protecció a l'infant i l'adolescent- CAR Sant Cugat, versió 3

Sant Cugat del Vallès, 27 de març de 2017
(Revisat i aprovat al Consell d'Administració de
19/12/2017)

Protocol de Protecció a l'infant i l'adolescent

- CAR Sant Cugat

El document que presentem forma part del procés de definició de criteris i orientacions del CAR per tal d'assegurar la protecció de l'infant i l'adolescent becat al centre.

Té l'objectiu comú d'unificar criteris d'actuació dels professionals del CAR davant de sospites, confirmació o revelació de vulneració dels drets, assetjament o abús i contribuir d'aquesta forma a donar una resposta efectiva a aquests infants i adolescents, les seves famílies i els seus responsables esportius.

L'estil de vida i les necessitats dels esportistes per tal d'assolir l'alt nivell esportiu demanden que en certes etapes de la seva vida hagin de marxar de casa o estar gran part del dia en centres d'alt rendiment com el CAR.

La responsabilitat del centre respecte la cura del desenvolupament, les relacions i les activitats pròpies de l'esportista és bàsica i ha de vetllar per tal que tots els esportistes i en especial els infants i adolescents ho facin en un entorn i amb les característiques apropiades que garanteixin la seva protecció davant situacions que puguin ser valorades com assetjament i/o abús de poder, en qualsevol de les esferes personals.

Principis transversals que han d'inspirar tota actuació de protecció a l'infant i l'adolescent:

- Interès superior de l'infant i adolescent, millor interès avaluat.
- Dret a ser escoltat.
- Donar com a prioritat mesures estables versus temporals, familiars versus residencials, consensuades versus imposades.
- Protecció a la seva imatge.

L'Objectiu del document és:

1. Identificar les accions dutes a terme al CAR en la protecció a l'infant o l'adolescent.
2. Informar sobre l'actuació en cas de sospita, detecció o confirmació de situació de risc de l'infant o l'adolescent.
 - a. **Es considera situació de risc, tal com està descrita a la Llei 14/2010 del 27 de maig**, la situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar.

1. Identificar les accions dutes a terme al CAR en la protecció al menor.

L'estil de vida d'alt nivell pot comportar la separació temporal de l'esportista del seu nucli familiar i s'ha de vetllar que aquest fet afecti el mínim possible en el desenvolupament de l'esportista. D'aquest forma es dota a la residència de tutors que vetllen per la convivència, l'adaptació i les relacions basades en el respecte. El tutor de residència és la persona que observa, orienta i escolta els esportistes i vetlla en primera instància pel seu desenvolupament complet al CAR.

El vincle i coordinació amb l'INS CAR és fonamental i el departament de tutoria és l'encarregat de fer el seguiment i la comunicació per tal que l'esfera acadèmica, esportiva i social sigui valorada en la seva globalitat.

Les famílies i entrenadors dels esportistes menors d'edat són igualment crucials per al desenvolupament de la carrera esportiva i són considerats i tractats com a part de l'equip formatiu. Poden comunicar amb el CAR qualsevol necessitat o dada rellevant per a la formació i cura dels seus fills.

El CAR treballa de forma interdisciplinària (àmbit social, educatiu, entrenament i salut). Aquesta metodologia de treball facilita:

- Identificar situacions de desprotecció als infants i els adolescents que limitin el seu desenvolupament, socialització i benestar.
- Tenir una visió holística de desenvolupament de l'esportista que afavoreix el seu desenvolupament integral.
- Disposar d'informació des de diferents perspectives d'intervenció amb l'esportista, que generen habilitats i recursos per facilitar una perspectiva de treball en la formació integral de l'esportista, així com en l'adopció de mesures preventives de protecció a l'infant i l'adolescent.
- Poder analitzar i valorar possibles situacions de risc en què es poden trobar els esportistes i promoure l'adopció de mesures de protecció.
- Realitzar el seguiment de l'esportista en la seva carrera esportiva al CAR (entrenament, salut, vida social i acadèmica), la qual cosa afavoreix la identificació i la intervenció amb els infants i els adolescents en cas de necessitat.

Els treballadors del CAR, els entrenadors i els responsables de grup (designats per les federacions), en la seva pràctica i gràcies al temps que conviuen amb els esportistes, es troben en una posició privilegiada per a la detecció de situacions de risc.

El CAR disposa d'una normativa interna on es regulen els drets i deures de l'esportista, així com les actuacions associades a les faltes disciplinàries.

Igualment disposa d'un Protocol d'aplicació de la instrucció 1/2015, de 6 de novembre, sobre requisit d'accés i d'exercici de llocs de treball que impliquen contacte habitual amb menors al Centre d'Alt Rendiment.

En el cas que una Federació vulgui demanar una beca d'intern al CAR, si aquest esportista està a l'etapa educativa de l'ESO, la família de l'esportista haurà de fer una entrevista prèvia a la concessió de la beca per tal de valorar el perfil de l'esportista i les seves necessitats per facilitar la seva millor adaptació al CAR.

En el cas de grups externs amb presència que fan estades al CAR, la responsabilitat de protecció al menor d'edat anirà a càrrec del responsable de grup, tot i que, si el personal del CAR observa una vulneració evident de drets de l'infant o l'adolescent, n'assabentarà el responsable del grup i la direcció del centre.

El CAR donarà visibilitat als drets dels infants i els adolescents i farà accions educatives amb l'objectiu que l'infant i l'adolescent tinguin criteris i eines per tal d'afrontar situacions de possible risc personal.

2. Informar sobre l'actuació en cas de sospita, detecció o confirmació de situació de risc de l'infant o adolescent.

En aquest punt es vol informar del circuit i les accions idònies per tal de fer arribar la notificació de la situació detectada de la millor manera possible, seguint dos criteris: discreció i transparència.

El **criteri de discreció** vol dir que no tothom que participa en l'activitat de formació de l'esportista o de l'entitat ha de ser coneixedor de la situació detectada, sinó que hi ha d'haver unes persones que seran les encarregades de gestionar les accions que s'han de dur a terme per garantir la protecció de l'esportista.

El **criteri de transparència** apel·la a la necessitat de comunicar tot el que ha passat o del que s'és coneixedor, oferint informació i acompanyament a les famílies i a les persones afectades.

Són situacions que requereixen especial atenció:

- La situació **d'assetjament**, implica atenció o conducta no desitjada, violació de la dignitat i/o creació d'un entorn hostil, amenaçador, intimidador o ofensiu.
- La situació **d'abús**, implica que els drets d'una persona són infringits o violats per una altra en base a un abús de poder i confiança.
- La situació **d'assetjament sexual**, és un comportament de naturalesa sexualitzada que és no desitjat, que degrada, que és forçat i que pot ser violent.
- La situació **d'abús sexual**, és tota activitat sexual imposada per un adult a un menor d'edat. També es considerarà abús les activitats sexuals imposades per un menor d'edat a un altre si el primer és considerablement major que la víctima o utilitza la força, les amenaces o altres mitjans de pressió.

Són situacions que requereixen especial atenció, l'assetjament i l'abús. Segons la declaració de consens del Comitè Olímpic Internacional escrita l'any 2006.

“Acoso y abuso sexuales en el deporte son la consecuencia de relaciones y abusos de poder. El acoso sexual hace referencia a la conducta hacia una persona o un grupo de personas, que implica un comportamiento físico, verbal o no, de carácter sexual, independientemente de que sea o no deliberado, legal o ilegal, y que se basa en un abuso de poder y confianza que la víctima o algún testigo consideren no deseado o forzado. El abuso sexual hace referencia a cualquier actividad sexual a la que no se dé o no pueda darse consentimiento. En el deporte, suele implicar la manipulación y al engaño del atleta. Acoso y abuso sexuales se producen en una cultura de organización que facilita dichas oportunidades. En realidad, se trata de síntomas de la pérdida de autoridad en el deporte. El acoso por causas de género, el hostigamiento y la homofobia son en conjunto aspectos de acoso y abuso sexuales continuos en deporte. El acoso por causas de género consiste en el tratamiento despectivo de un género u otro de forma sistemática y repetida, pero no necesariamente sexual. El hostigamiento implica unos rituales iniciáticos abusivos que suelen presentar componentes sexuales y en los que los recién llegados son el principal objetivo. La homofobia es una forma de prejuicio y de discriminación que comprende desde un resentimiento pasivo a un trato discriminatorio activo de personas homosexuales, bisexuales y transexuales.”

Per a la correcta detecció d'aquestes possibles situacions, els treballadors, entrenadors o responsables de grup fan el següent:

- Observar l'esportista sistemàticament en diferents moments i contextos
- Compartir informació amb la xarxa de professionals
- Valorar la gravetat de la situació detectada i els passos a seguir.

Principis d'actuació

Els principis que han de regular l'actuació en cas de detectar situacions susceptibles d'intervenció:

1. Actuar prioritant l'interès superior de l'infant o l'adolescent, assegurant-ne la protecció i seguiment posterior.
2. Intervenir de manera coordinada amb els altres departaments que puguin donar suport a la intervenció, diferenciant els diferents nivells de detecció i intervenció i seguint pautes compartides i acceptades com a vàlides.
3. Prestar atenció, de forma immediata i àgil, evitant demores en la intervenció.
4. Facilitar les bones pràctiques en el procés de detecció i derivació en els temes relatius a la protecció al l'infant o l'adolescent.
5. Actuar sota el principi de mínima intervenció, evitant el maltractament institucional generat per la reiteració d'actuacions.

Procediment de comunicació

En el cas de **sospita** cal compartir la comunicació amb la persona de confiança o rellevant segons el tema detectat. En cas de dubte, el circuit recomanat seria comunicar amb alguna de les següents persones: el cap del departament, l'entrenador, el departament de Psicologia o el departament de tutoria. L'objectiu és iniciar l'observació i recollir informació i, en cas que sigui necessari, fer actuacions educatives.

Si la sospita es confirma com a una situació de risc, es procedirà tal com es descriu en cas de detecció o revelació.

En el cas de **detecció o revelació**, cal comunicar amb el cap d'unitat. El cap d'unitat informarà a la direcció del centre.

En tota intervenció es procurarà treballar amb la col·laboració del l'infant o l'adolescent i la seva família i no interferir en la seva vida esportiva, escolar o social.

La decisió d'actuació més enllà de l'actuació educativa serà de la direcció del centre, contemplant la intervenció de la Direcció General d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència i del Cos de Mossos d'Esquadra segons la gravetat o risc de la situació.

En tot cas, la direcció del CAR portarà a terme, dins de l'àmbit de les seves competències, totes les actuacions necessàries per a la defensa i protecció de l'infant o l'adolescent.

En el cas que s'iniciï un expedient per detecció o revelació de situació de risc, en compliment de la Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal i la seva normativa de desenvolupament, el Centre garantirà la confidencialitat i la protecció de totes les seves dades.

Els expedients seran degudament custodiats per la direcció del CAR.

Normes reguladores dels supòsits i deure de denúncia, que cal tenir en compte:

L'article 259 de la Llei d'enjudiciament criminal estableix el següent: "el que presenciï la perpetració de qualsevol delictes públic està obligat a assabentar-ne immediatament al jutge d'instrucció o funcionari fiscal més proper al lloc on es trobi."

L'article 100 de la Llei 14/2010, de 27 de maig, estableix el següent: "els ciutadans que tenen coneixement de la situació de risc o desemparament en què es troba un infant o adolescent tenen el deure de comunicar-ho als serveis socials bàsics, especialitzats o al departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents, al més aviat possible, perquè en tinguin coneixement."

L'administració ha de garantir la confidencialitat de la identitat de la persona que porta a terme la comunicació a què fa referència l'apartat 1. "Els professionals han de conèixer la seva obligació legal de denunciar i/o comunicar tot cas de maltractament infantil que coneixin."

De conformitat amb el que disposa l'article 100.3 de la Llei 14/2010: "tots els professionals, especialment els professionals de la salut, els serveis socials i de l'educació, han d'intervenir obligatòriament quan tinguin coneixement de la situació de risc o de desemparament en què es troba un infant o adolescent, d'acord amb els protocols específics i en col·laboració i coordinació amb l'òrgan de la Generalitat competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents. Aquesta obligació inclou la de facilitar la informació i la documentació que calgui per a valorar la situació de l'infant o l'adolescent." Els articles 158.f), 159.b) de la Llei 14/2010 tipifiquen com a infracció greu o molt greu l'incompliment d'aquesta obligació quan aquest incompliment perllonga la situació de desprotecció.

Per facilitar la comunicació de situacions de maltractament existeix la línia telefònica d'ajuda a la infància 116 111 que s'integra en el Servei d'Infància Respon.

Descripció d'elements de risc potencials associats a l'activitat del l'infant o l'adolescent al CAR i possibles mesures preventives

Ús dels vestidors.- Estan ubicats al nou mòdul i hi ha una persona durant el període d'obertura al taulell. Només s'hi pot accedir amb identificació o amb registre al document d'accés. Als passadissos d'accés als vestidors hi ha càmeres de seguretat.

Habitacions Residències.-L'accés a residència està controlat per la persona del taulell de residència les 24 hores del dia. L'accés autoritzat a persones no internes està registrat amb nom, hora d'entrada, habitació i hora de sortida.

Habitacions esportistes interns.- Les habitacions dels Infants o els adolescents seran dobles o triples. La distribució dels interns i la ubicació a les diferents plantes les fa tutoria, tenint en compte l'edat i el gènere de l'esportista.

Despatxos:- No es tanca la porta amb clau. En cas de despatx no nominatiu, es fa reserva d'espai amb horari i nom de qui fa la reserva.

Protecció d'imatge.-A la fitxa d'ingrés se n'informa sobre l'ús i es demana l'autorització als pares o tutors legals.

Ús App SomCAR i e-mail corporatiu.- Per als infants o els adolescents de 14 anys cal l'autorització dels pares o tutors legals. Per als esportistes de més de 14 anys, només cal informar-ne als pares o tutors legals.

Dades personals.- Tota la informació és recollida en un fitxer a G-CAR (esportistes becats o de concentració al CAR) i G-ARC (esportistes del programa d'alt rendiment català), que estan registrats a l'Agència catalana de protecció de dades i al DOGC.

Previsió d'actuacions preventives

Elaboració d'estratègies de sensibilització:

- Informar de l'existència del Protocol de Protecció a l'infant o l'adolescent.
- Fer-ne difusió dirigida i adaptada als diferents col·lectius del CAR.

- Proporcionar informació sobre el procediment d'actuació.
- Planificació de formació específica.
- Oferir càpsules formatives i informatives al personal del CAR i als entrenadors.

L'equip de treball que ha col·laborat en la realització d'aquest document ha estat format per:

Departament de tutoria: Alberto Ruiz

Departament de Psicologia: Josep Font

Departament OAC: Marta Rubies

Departament d'infermeria: Rospi Flo

Departament de medicina: Montse Bellver

Departament fisioteràpia: Marta Bou

Departament SAE: Andrea Pérez (pràctiques)

Representant INS CAR, Cap d'estudis: Santiago Pérez

Representants dels tècnics esportius, Iratxe Aurrekoetxea i Quim Colet

Cap d'Unitat CMT: Xavier Balius

Cap d'Unitat de Formació: Susana Regüela

Fonts consultades per l'elaboració d'aquest protocol

[ACORD GOV/45/2016, de 19 d'abril, de creació del Comitè interdepartamental de seguiment i coordinació dels protocols existents en matèria d'abús sexual a menors o qualsevol altra forma de maltractament.](#) Recuperat el 18 d'abril de 2016, de <http://legislacion.derecho.com/acord-del-govern-gov-0045-2016-19-abril-2016-departament-de-la-presidencia-6602888>

Declaración de Consenso del COI. Recuperat el 27 de març de 2017, de <http://www.apunts.org/es/declaracion-consenso-del-coi-acoso/articulo/13125209/>

Documents per a l'organització i la gestió dels centres. Actuacions del centre en diversos supòsits. 16/02/2016. Recuperat el 18 d'abril de 2016, de http://educacio.gencat.cat/documents/IPCNormativa/DOIGC/GEST_Actuacions_centres.pdf

Informe sobre el grado de cumplimiento de la moción por la que se insta al gobierno a la adopción de determinadas para evitar el abuso sexual infantil y juvenil en el deporte (662/110). Recuperat el 12 d'abril de 2016, de

<http://www.senado.es/web/expedientappendixblobservelet?legis=10&id1=83259&id2=1>

La detección y notificación en casos de abuso sexual infantil en Aragón.

Recuperat el 12 d'abril de 2016, de

<http://iass.aragon.es/adjuntos/menores/DeteccionNotificacionCasosAbusoSexualInfantilAragon.pdf>

L'abordatge de possibles situacions de maltractament o abús sexual: protocol d'actuació davant d'indicis o sospites de maltractament o abús sexual.

Recuperat el 12 d'abril de 2016, de

http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/2013/9/xarxa6_protocolmaltractament.pdf

Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor, de modificación parcial del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil.

Recuperat el 12 d'abril de 2016, de

<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1996-1069>

Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

Protocol de Prevenció dels Abusos Sexuals en l'àmbit del lleure. Recuperat el 18 d'abril de 2016, de

http://jovecat.gencat.cat/web/.content/documents/arxiu/educacio_en_el lleure/formacio_educadors_en_el lleure/estudis_materials_i_actes/Protocol_de_Prevencio_Abusos_Sexuals_ambit lleure.pdf

Protocolo de detección, actuación y prevención de los abusos sexuales en el mundo del deporte. Recuperat el 12 de abril de 2016, de

<http://www.fbernadet.org/es/protocol-de-deteccion-actuacion-i-prevencion-dels-abusos-sexuals-al-mon-de-lesport/>

Protocol de prevenció dels abusos sexuals en l'àmbit del lleure. Recuperat el 12 d'abril de 2016, de

http://jovecat.gencat.cat/web/.content/documents/arxiu/educacio_en_el lleure/formacio_educadors_en_el lleure/estudis_materials_i_actes/Protocol_de_Prevencio_Abusos_Sexuals_ambit lleure.pdf

Protocolo para la prevención, detección y actuación frente el acoso y abuso sexual, Recuperat el 12 d'abril de 2016, de

<http://www.csd.gob.es/csd/estaticos/noticias/Triptico-Abusos-1.pdf>

Protocolo para la prevención, detección y actuación frente el acoso y abuso sexual Recuperat el 18 d'abril de 2016, de
[http://www.coe.es/2012/TemasInteres2012.nsf/voTemasInteresActivos/4B49163B0F703F7AC1257DA9005E689E/\\$FILE/Protocolo_prevenci%C3%B3n_COE.pdf](http://www.coe.es/2012/TemasInteres2012.nsf/voTemasInteresActivos/4B49163B0F703F7AC1257DA9005E689E/$FILE/Protocolo_prevenci%C3%B3n_COE.pdf)